

Kiek ins nao bove

Jef Bartelet, VMG 06-07-2011

IN DEN DOBBELE SLEUTEL

Na bijna 100 jaar van omzwervingen langs verschillende opslagplaatsen van museum en gemeente is in 2005 de gevelsteen 'ANNO IN DEN DOBBELE SLEUTEL 1730' vanuit het depot van het Bonnefantenmuseum herplaatst op het binnenterrein van brouwerij 'De Keizer', achter de huizen tussen Rechtstraat 61 en Wijcker Grachtstraat 26. Ver uit het zicht en slechts voor de toevallige voorbijganger toegankelijk wanneer de poort in die laatste straat eens een keer open staat en je de euvele moed hebt ongenood even binnen te lopen, het bordje negerend dat de poort na 15 seconden weer automatisch wordt gesloten. Op veel bezoekers hoeft deze onbekende sleutel dan ook wel niet te rekenen. De reden om de steen juist hier te herplaatsen is het onderschrift 'Rechtstraat 61 (achterhuis)' bij een foto in het gevelstenenboek van Simays (1912); een wel zeer misleidende aanwijzing omdat daar een 'loslopende' uitgebroken steen te zien is temidden van allerhand bouw materiaal. Niet bepaald een bewijs van de echte herkomst. Wat tegen Rechtstraat 61 spreekt is het feit dat dit pand in de 18^e eeuw 'de keizer' werd genoemd en een dobbele sleutel

als uithangteken daar beslist dan ook niet zo op zijn plaats was. De herkomst van de steen moet dus denkelijk ergens anders gezocht worden. Menigeen herinnert zich waarschijnlijk nog wel de vroegere verhandel Felix in het grote pand Rechtstraat 57-59. Oorspronkelijk waren dat drie aparte huizen, wat nu nog goed aan de verspringende dakpartijen te zien is met zoals uit de archieven blijkt op nr. 57 'de dobbele sleutel', het linker gedeelte met de grote poort en daarnaast 'de vogelzang' en 'de geldkist', samengevoegd tot nr. 59. Er van uitgaand dat de steen van de dobbele sleutel inderdaad oorspronkelijk is van de Rechtstraat, mag je dus aannemen dat hij afkomstig is van nr. 57 dat deze naam droeg en bij een verbouwing in 1730 dus wel moet voorzien zijn van een gevelsteen. Van beide vind je min of meer het bewijs in de gichten waar 'de dobbele sleutel' als huisnaam in de Rechtstraat terug te vinden is én het stedelijk register van (rooi)lijntrekking, dat vermeldt dat op "8 juli 1730 linie getrokken is tot Wyck aan het huis van Godvree, genaemt den dubbelen Sleutel." Het cruciale jaartal 1730 van de herbouwing is ook op de gevelsteen te vinden, al is bij

nadere beschouwing te zien dat dit later om nog onbekende reden is 'aangepast' door een 8 over de 7 heen te kappen. Het is niet duidelijk welke gebeurtenis er toe geleid heeft de dobbele sleutel uit de gevel te verwijderen of het moet de latere constructie van de grote poort zijn geweest waardoor er te weinig plaats overbleef voor de steen. Mogelijk is dat rond 1840 gebeurd toen alle drie de huizen met de koop van het tussenliggende huis 'de vogelsang' eigendom waren geworden van grutter Lemaire die daar een graanpellerij en pletterij dreef. Toen zullen ook wel de gevels van de dobbele sleutel en de vogelzang opnieuw in één stijl opgetrokken zijn met links een grote poort om verzekerd te zijn van een goede toegang tot het bedrijf.

Victor de Stuers vermeldt de sleutel niet op zijn gevelstenenlijst en hij heeft hem dus in 1867 niet meer op die plek of elders in de Rechtstraat gezien. Het mag dan ook een klein wonder tje heten dat de uitgebroken gevelsteen zo lang bewaard is gebleven. Hoewel blij met iedere steen die weer herplaatst wordt – van groot belang voor het behoud - mag geconcludeerd worden

dat men om meerdere redenen niet bepaald gelukkig is geweest met deze herplaatsing. In de voorgevel van Rechtstraat 57 was de dubbele sleutel in ieder geval historisch juist op zijn plek geweest. Of anders bij plaatsgebrek zou om het even elke gevel, waar de steen qua vorm en grootte mee harmonieert én vooral goed in het zicht hangt, meer dan hier op een afgelegen binnenterrein én onooglijke plek recht gedaan hebben aan de functie die de gevelsteen in het verleden heeft vervuld.

Rechtstraat

61

59

59

57

binnenterein brouwerij 'de keizer'